

מראי מקומות - יומא

נב.

אלא במקום שהארון שם, ועל כל פנים במקום הארון, לפי ששם הוא עיקר מקום השכינה, כנאמר (שמות כה כא) 'ונועדתי וכו' מעל הכפורת'.

ג. אלא קדושתיה אי כלפנים או כלחוץ

כתב היד דוד, שאף שמסקנת הגמרא שהספק הוא לענין הקדושה, ולא לענין המדה, אולם ברמב"ם (בית הבחירה ד', ב) מבואר שהספק הוא לענין המידה. וכתב הכסף משנה שמקורו הוא מדברי הירושלמי, שהרי בבבלי מבואר שלא זהו הספק. וביאר היד דוד, שלהירושלמי יש לדחות את ראיית הגמרא מהמשנה במדות, שאף ששם הביאו את המשנה במדות הכתלים, ולענין הקודש וקודש הקדשים אין מביאין אלא מדות החלל ולא מדות הכתלים, ומשמע שאין הכתלים נכללים במידות, מכל מקום יש לומר שזהו דוקא כשיודעין בודאי את מדת החלל ומדת הכותל, אבל אם אין ברור לנו, שמא קודש הקדשים חללו י"ט והכותל הוא חלק מקודש הקדשים, או שהקודש היה שלושים ותשע והכותל היה חלק של הקודש, בזה אין מונים אלא את מה שיודעין בודאי, והיינו שכל קודש הקדשים היה עשרים אמה, והקודש כולו היה ארבעים אמה.

ד. חמש מקראות בתורה אין להן הכרע וכו'

כתב הריטב"א, שאין להם הכרע מלשון התיבות עצמן, אם לא היה הפסק של הפסוקים או פיסוק טעמים, אבל עתה שיש את הפסק הפסוקים והטעמים נתברר ספיקו. אולם בשערי אפרים (שער ג', סעי' ט"ו) כתב, שאין לבעל קורא לעשות הכרע באותן פסוקים, אלא יש לקרוא תיבות אלו עם תיבה שלפניו ותיבה שלאחריה, כדי שלא לעשות הכרע, והקב"ה יודע הכרעות, וכן כתב גם לענין הפסוק במשפטים (שמות כד ה) המובא להלן.

וראה עוד בשפת אמת שהקשה על כמה מהן, שלכאורה יש להכריח מהפסוקים עצמם שיש להם הכרע.

א. חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח

פירש רש"י, שכל אחד מתפלל על עצמו, שנאמר ופרש כפיו אל הבית הזה. והקשו הראשונים, שהרי פסוק זה מראה חביבות יתירה לנכרים, שהרי כתוב שם 'ועשית ככל יקרא אליך הנכרי'.

והתוספות ישנים פירשו בשם רבינו חננאל, שכוונת הגמרא שלא הצריכן הכתוב לשליח ביום הכיפורים, שבכל השנה היו פעמוני זהב משמיעים קול כשנכנס להיכל, כאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא, אבל ביום הכיפורים היה נכנס בבגדי לבן לפנים ולא היה נשמע קולו בבואו אל הקודש, וזהו מפני חביבותם הגדולה, שיכול להכנס בלא להודיע.

ולכאורה הם הולכים בזה לשיטתם, שהרי רש"י (לעיל מד: ד"ה ניאשתיק) פירש שה'ניאשתיק' היא טבעת בראש המחתה המקשקשת ומשמעת קול משום 'ונשמע קולו בבואו' וגו'. ולפי זה נמצא שגם ביום הכיפורים השמיעו קול להודיע שהוא בא, וכן כתב בקרבן נתנאל על הש"ס כאן, שמטעם זה מיאן רש"י בפירוש הראשונים. ורבינו חננאל לשיטתו, שפירשו התוספות (לעיל שם) בשמו שה'ניאשתיק' הוא כיסוי על יד המחתה, ונמצא שלא היה קול בבואו אל הקודש, ולכן פירש שזוהי החביבות. וראה עוד בקרבן נתנאל מה שכתב ביישוב קושיית הראשונים על רש"י.

ב. ורבי יהודה נמי נייעול בין מנורה לכותל

הקשו התוספות ישנים, מדוע לא תירצו שאין זה דרך ארץ להכנס כן וכפי שתירצו בשיטת רבי יוסי. ותירצו, שהעדיפו לתרץ לפי כל השיטות. עוד תירצו, שרק לדעת רבי יוסי שלא היתה אלא פרוכת אחת אמרו כן, אבל לחכמים הסוברים שתי פרוכות היו, אין זה חשוב כנכנס. ובצל"ח (ד"ה ומתחלה אומר) הקשה על תירוץ זה, שמאחר ועשו שתי פרוכות מחמת הספק שמא חלל זה הוא קודש הקדשים, עדיין שייך לומר בזה שאין זה דרך ארץ להכנס לשם. ותירץ, שכיון שכל האיסור לראות שם הוא משום שכינה, שמא אין זה שייך